

Koprivnička Škola za bolničare vizionarke Marije Brozović

U Koprivnici gradska bolnica postoji još od 1869. godine. Proširenjem bolničke djelatnosti 50-ih godina prošlog stoljeća uvidjelo se da kronično nedostaje osoblja koje bi se kvalificirano bavilo njegom bolesnika. Na inicijativu glavne medicinske sestre Marije Brozović, a uz pomoć ravnatelja bolnice dr. Stanka Vovka te voditelja higijensko-epidemiološke službe dr. Alberta Heinricha, krenulo se u pripremu osnivanja Škole za bolničare.

Kotarsko vijeće narodnog odbora kotara Koprivnice donijelo je na sjednici 30. siječnja 1958. godine Rješenje o osnivanju takve tada nasušno potrebne škole. U tom je dokumentu pisalo da je Škola za bolničare stručna škola s praktičnom obukom i da je ima svoj poseban proračun prihoda i rashoda u okviru savjeta Narodnog odbora kotara Koprivnica. Nastavni plan i program škole donosio je Savjet za narodnu zdravlje uz suglasnost Savjeta za prosvjetu Narodne Republike Hrvatske.

U školu su se prvenstveno upisivali djelatnici bolnice koji nisu imali potrebnu školsku spremu, a već su obavljali dio njege bolesnika. Uvjet za upis bila je završena osnovna škola, navršenih 17 godina i položen prijemni ispit. Potonji se sastojao od pisanja životopisa i motivacijskog razgovora koji je vodila sestra Brozović.

Školovanje je za svoje djelatnike plaćala bolnica, dok su ostali polaznici bili stipendirani od strane općina iz kojih su dolazili. Ono je trajalo dvije godine. Nastava se odvijala u učionici koja je bila uređena u tadašnjim prostorijama Doma zdravlja, a vježbe su se održavale na bolničkim odjelima pod nadzorom odjelnih sestara. Program vježbi bio je propisan za svaki odjel posebno. Vježbe su se održavale ujutro od 6 do 10 sati, dok su predavanja bila poslije podne. Između vježbi i predavanja za polaznike je bio organiziran ručak u krugu bolnice.

Polaznice škole za vrijeme vježbi u bolnici nosile su sive kute s bijelim uštirkanim pregačama i kapama, a polaznici su nosili bijele kute i bijele kape. Na taj su se način razlikovali od ostalog medicinskog osoblja.

U prvom su razredu prema formalnom redosljedu nastavni predmeti bili hrvatskosrpski jezik, društveno i privredno uređenje FNRJ, matematika, predvojnička obuka, fizički odgoj, anatomija i fiziologija, higijena, opća njega bolesnika te specijalna njega bolesnika (internih, kirurških, djece, ginekoloških).

U drugom razredu slušali su hrvatskosrpski jezik, organizaciju zdravstvene službe i zdravstveno zakonodavstvo, predvojničku obuku, fizički odgoj, opću njega bolesnika i specijalnu njega bolesnika (internih, kirurških, zaraznih, očnih, živčanih, kožno-veneričnih, uha, grla i nosa).

Predavači su bili ugledni koprivnički liječnici dr. Josip Kučić, dr. Karlo Šutalo, dr. Krešimir Švarc, dr. Vladimir Lončar i dr. Albert Heinrich, a od sestara, uz Mariju Brozović, sestra Krunoslava Ivančić i sestra Zdenka Kovačić.

Završetkom škole polaznici su dobivali diplomu stručno obrazovnog bolničara, a uz polaganje razlikovnih ispita mogli su upisati treći razred Škole za medicinske sestre. Od svog osnutka Školu za bolničare završile su 4 generacije s ukupno 116 učenika. Godine 1965. škola više nije upisivala učenike i ugasila se. Zacijelo je razlog tome bila u međuvremenu poboljšana struktura zaposlenika i veća mogućnost redovnog školovanja budućih bolničara/bolničarki.

Osnivanje Škole za bolničare ne bi bilo moguće bez već spomenute medicinske sestre Marije Brozović. Riječ je o danas pomalo zaboravljenoj koprivničkoj zdravstvenoj vizionarki, zasigurno nadahutoj i idejama u svjetskim okvirima proslavljenog dr. Andrije Štampara, koje je postavio temelje zdravstvene kulture za dotad potpuno zanemarivano ruralno stanovništvo. Marija Brozović se rodila 13. rujna 1914. godine u Sloveniji, u selu Senožečama kod Kopra. Osnovno i srednje školsko obrazovanje završila je u Sloveniji. U Zagrebu je upisala Školu za medicinske sestre, koju je završila 1936. godine. Nakon završetka školovanja zaposlila se u Crvenom križu Savske banovine u Zagrebu. Vodila je i organizirala bolničke tečajeve i sudjelovala u karitativnom radu.

U Koprivnicu je došla 10. studenoga 1937. godine kao prva školovana medicinska sestra i počela je raditi u Školskoj poliklinici. Zanimljivo je da je Koprivnica otvorila školsku polikliniku već 1928. godine. Bila je smještena u zgradi gimnazije (danas Osnovna škola Antun Nemčić Gostovinski) u podrumskim prostorijama. Poliklinika je imala ambulantu opće prakse u kojoj je radio dr. Vlado Halavanja i zubnu ambulantu u kojoj je radio dr. M. Lendvaj. Sestra Brozović bila je zadužena za antropološka mjerenja đaka, pazila je na higijenu učenika, ali i škole u cjelini, i cijepila je učenike. Na njezino inzistiranje otvorena je u sklopu poliklinike kupaonica s desetak tuševa. Osobno je radila raspored tuširanja po razredima, a osim gimnazijalaca na tuširanje su obavezno dolazili i učenici iz obližnje pučke škole, Stručne škole i Šegrtske škole (sve tri škole bile su u jednoj zgradi smještenoj do crkve sv. Nikole, koja je srušena diverzijom u Drugom svjetskom ratu). Svaki je učenik dobio svoj sapun i ručnik.

Posebna se briga vodila oko slabije uhranjenih učenika. Sestra Brozović im je svakodnevno davala riblje ulje s kruhom, koje su morali pojesti pred njom. Na kraju školske godine pučkoškolci su na trošak Higijenskog zavoda iz Zagreba bili upućivani na oporavak u učeničku koloniju u Lipik, a srednjoškolci u Martinšćicu kod Sušaka. Ona je osobno posjećivala te kolonije da bi se uvjerila postupa li se u skladu s medicinskom strukom. Na početku školske godine posjećivala je i sve učenike gimnazije koji su bili smješteni u koprivničkim obiteljima, prekontrolirala uvjete stanovanja i davala određene savjete. Osim u radu Školske poliklinike, od 1939. godine aktivno je sudjelovala u organizaciji higijenskih, domaćinskih te tečajeva prve pomoći. Tečajevi su se, osim u gradu, održavali i po selima.

U Školskoj je poliklinici ostala do 1945., kada prelazi u novoosnovanu Zdravstvenu stanicu (kasnije mijenja naziv u Dom narodnog zdravlja), gdje je organizirala prva savjetovališta za dojenčad i malu djecu. Dom narodnog zdravlja i bolnica 1958. spojili su se u Zdravstveni centar i sestra Brozović krajem 1958. godine postaje glavna sestra bolnice.

Na njenu je inicijativu pokrenuta Škola za bolničare, gdje je bila glavni kreator nastavnog programa vezanog uz stručnu praksu. Iako je za prvog direktora imenovan dr. Albert Heinrich, tijekom cjelokupnog postojanja škole upravo je ona obnašala dužnost direktorice.

U mirovinu je otišla iz Medicinskog centra 1972. godine. Umrula je 1987. godine i pokopana je u obiteljskoj grobnici Brozović u Koprivnici.

mr. sc. Ksenija Krušelj